



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Collegium Universi Juris Canonici**

**Engel, Ludwig**  
**Salisburgi, 1693**

30. De Decimis, Primitiis, & oblationibus.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

## TITULUS XXX

## De Decimis, Primitiis &amp; Oblationibus.

## §. I.

Quid sint, cui, & quomodo solvantur Decimæ.

## SUMMARIÆ.

1. Quid & quotuplices sint decimæ.
2. Decimæ quatenus sint juris divini.
3. Primitiis Parochus habet intentionem fundatam in Jure.
4. Decretatio c. 2. de Restit. spol.
5. Monasterium circa Parochiam sibi incorporatum censetur loco Parochi.
6. Cui Parochus solvendæ sint decimæ.
7. Quid sint & cui debeantur Decimæ novalium.
8. Laici habentes Jus decimandi ex privilegio vel infestatione non possunt exigere Decimas novalium.
9. Item de Religiosis, qui Jus decimandi à Laicis acciperunt.
10. Resoluitur questio, an Ecclesiastici habentes Jus decimandi ex privilegio possint petere decimas novalium?
11. Editi in certis casibus.
12. Parochus potest prohibere, ne decimæ separentur se vel suo nuncio absente.
13. An solutione decimarum admittenda sit impenitentium deductio?
14. De Jure decimæ sumptibus Parochianorum deferenda sunt in horrea Parochorum, valet tamen consuetudo contraria.
15. Magna committenti nocet interitus Decimarum.
16. Decimæ non solvuntur an sequantur possessorem prædij?
17. Quis actio competat contra tertium possessorem.
18. Respondetur ad contraria.
19. Exceptio circa decimas competentes Laicis ex privilegio.

Decimæ sunt pars decima fructuum tam terræ, quam aliarum rerum Deo in recognitionem universalis dominij debita & ipsius ministris persolvenda. Sunt autem decimæ alia prædiales, quæ

ex fructibus prædiorum debentur, ut de vino, frumento, oleo, pomis, fano, & similibus. Aliæ *personales*, quæ debentur ex lucro humanâ potissimum industria quaesito, ut ex mercatura, militia, stipendijs, aliisque negotiationibus & obventionibus. Tertium quoque genus decimarum nonnulli constituunt, quas *mixtas appellant*, eò quòd partim quantum ad productionem naturæ de prædialibus, partim quantum ad accedentem de *personalibus* participant, & hujusmodi censet esse *decimas animalium*, seu ex fructu pecorum perceptas ut lanæ, lactis, ovorum, &c. Sed magis placeat, istas decimas animalium ad *prædiales* referre, tum quòd in Jure tantum duo genera decimarum, scilicet *prædialium* & *personalium* exprimentur, c. ad Apostolica. 20. h. t. tum quòd plùs in illis natura, quàm industria operetur; tum quia etiam in frumento & vino magna hominum industria accedere debet, & tamen nemo dixerit, decimas frumenti & vini personales esse.

Originem habere decimas ex Jure Divino nullus ambigit, (si de *prædialibus* loquamur, secus de *personalibus*, ut infra in quest. 7. dicetur) ut videre est Levit. 24. Num. 18. Deut. 14. An verò etiamnum hodie in novo testamento Juris divini sint, sicut asseritur in c. Parochianos. 14. & c. tua nobis. 37. h. t. inter antiquiores præsertim DD. gravis fuit concertatio, à qua illa questio principaliter dependet, an decimæ per consuetudinem, privilegium, vel præscriptio- nem Parocho auferri possint. Sed omissis quæ fuscè pro & contra passim adducuntur, hodie magis receptum est, decimas eatenus esse Juris divini, in quantum deserviunt pro necessaria sustentatione ministrorum Ecclesiæ, quia teste Scripturâ, *dignus est operarius cibo suo Matth. 10. v. 10.* & Apostolus 1. Cor. 9. v. 17. dicit: *Dominus ordinavit,*



navit, ut qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant, & qui altari deserviunt, de Altari vivant. Unde hoc respectu nec privilegio, nec consuetudine tolli posse, infra dicitur. Cæterum autem quod præcisè decima & non major vel minor pars dari debeat, censent unam esse de legibus ceremonialibus & judicialibus, quæ per legislatorem hominem in novo Testamento acceptatæ obligant tantum ex Jure humano, arg. c. un. de Purif. post part. Vid. Azor. Instit. mor. p. 1. lib. 7. c. 23. Hen. Canif. de Decim. cap. 3. idque non parum confirmatur ex eo, quod summi Pontifices pridem concesserint, & adhuc concedere soleant Religiosis, aliisque privilegia exemptionis & immunitates a solvendis decimis, c. ex parte cum seqq. h. t. quod fieri non posset, si decimæ simpliciter Juris divini forent.

3 Decimæ Parocho propter spirituale ministerium persolvendæ sunt, & ita quidem ad eum spectare censentur, ut si cum Monasterio, Clerico vel Laico seu quocunque, qui Parochus non est, super decimis litiget, non cogatur jus suum probare quia fundatam intentionem habet in Jure, ex quo præsumitur, quod decimæ ad ipsum pertineant, nisi Adversarij contrarium ostendant, c. cum contringat, c. c. cum in tua. h. t. Imò quamvis alias spoliatus ante omnia restituendus, spoliatus tamen à Parocho super decimis non restituitur, nisi plene de jure suo docuerit, c. 2. de Restit. spol. in 6.

4 Verum hunc text. c. 2. de Restit. spol. in 6. putarem procedere in circumstantijs casus ibid. propofiti, si nimirum spoliator aliquamdiu, id est, modico tempore fuerit in possessione, & ita non tantum contra illius jus decimandi, sed etiam contra possessionem præsumatur. Alias enim daretur ansa Parochis aliorum jura liberè invadendi, litem movendi, pacem turbandi, scandala violentiarum excitandi &c. quod utique juri & æ-

quitati consentaneum non est, cum regere lit, quod etiam vero domino non licet violententer possessionem rei suæ apud alium residentem invadere sub poena amissionis domus. *E. si quis in tantam. 7. C. Unde in sed ne f. de Vi bon. rap. & prædicta spoliatus restitui debeat. c. in littera. Restit. spol. l. 1. s. qui ame. 30. ff. de vi arm. à qua regula acquitate plena Reip. consulente non ita facile recedendum quin potius jura juribus concordanda cum expediat. de Elect. in 6. Sunt quæ qui ex hoc textu statuunt generalem exceptionem à regula, quod spoliatus in omnia restituendus sit, quoties jura spoliato & assistit spoliatori. Hen. Canif. l. c. 10. Sed cum exceptio potissimum in hoc textu ambiguo fundatur, quæ concordiam jurium & pro bono pacis cæcæ aliter explicari potest, non videtur necesse sit hanc exceptionem generalem particulari textu statuere, cum aliter non obscure pugnent in contrarium, c. 3. de Caus. poss. & prop. ubi circa legendi præsumptio fuit contra extraneum Capitulo, ut propterea Barb. ad d. Restit. spol. in 6. n. s. rectè differentiam in dica possessione (de qua in d. c. 2.) præverit. Item in c. licet. 20. de Præb. ubi detinens duas Parochias spoliatus pro restituatur, cum tamen contra spoliante & pro spoliante faciat jus c. de multa & Extrav. execrabilis. de Præb. l. 1. quod alibi tradit Barb. de Offic. Episcopi alleg. 127. num. 41. Ricc. tom. 4. ff. in fin. addit. ad Greg. XV. de off. 311. Episcopo circa Jura Episcopalia, in quibus habet juris assilientiam contra quem non detur manutentio, quando adversarius est in possessione temporis consideranda ergo nec in simili Parocho contra parochum decimarum.*



Quod si Parochia sit Monasterio incorporata, tunc quantum ad decimas Monasterium censetur loco Parochi, & tam contra Parochianos, quam etiam contra Episcopum & Vicarium curam exercentem fundatam mentionem habeat. *decis. Rot. apud. Panorm. de fur. Abb. 3. decis. 102.*

Quæritur autem I. Cui Parocho solvenda sint decimæ, si quis in una parochia sacramenta percipiat, in altera sua prædia sit habeat?

Hæc quæstio deciditur in c. ad Apostolicam 20. h. 1. ubi Pont. respondet, Decimas personales solvendas esse Parocho Sacramenta ministranti quantum ad prædiales verò attendendam esse locorum consuetudinem.

Quod autem, si nulla constans consuetudo probari valeat, & propterea ad terminos Juris communis recurratur? R. de Jure esse prædialibus, quod decimæ prædiales illi Parocho, intra cujus Parochiam prædia sita sunt, persolvi debeant, ne parochiæ limites confundantur, & plurimæ lites subnascantur. c. cum sint homines. 18 eod. tit.

Idem attendendum de decimis animalium, quas super prædialibus annuerimus, ut illi decimæ solvantur, in cujus territorio aluntur. Si in duobus pascantur locis, pro diversitate temporum, decimæ inter illas parochias dividuntur pro rata temporis, nisi consuetudo aliud habeat. Rebuf. tract. de decim. q. 1. n. 11.

Quæritur II. Cui debeantur decimæ Novalium? Supponendum imprimis Novalia aliquando sumi proprie aliquando improprie. Proprie dicitur locus prius omnino sterilis ad culturam redactus, v. g. si ex sylva exarsata vel palude siccata agri fiant; aut frondus, qui ab hominum memoria fuit incultus, denuo ad culturam redigatur; c. quid per novale de Verb. sig. Improprie autem, si in locum ante cultum nova fructus

inferantur v. g. si ex vinea aut prato fiat ager vel contra: vel certe prout in Jure Civili Novale dicitur terra præcisâ, quæ anno inculta jacuit l. Sylva. 30. S. novalis. ff. de V. S. d. c. quid per novale. His præmissis. R. Si Novalia intra fines alicujus parochiæ exurgant, decimæ eorum debentur illi parochiæ, si verò in loco nullius parochiæ fiant, v. g. si sylva, quæ inter duas Parochias jacens pro utriusque termino fuit assignata ad culturam redigatur, decimæ horum novalium debentur Episcopo, quia ipse est Parochus loci, qui proprium Parochum non habet, c. quoniam. 3. Et ibi Panorm. num. 2. h. 1. Sed.

Quæritur III. An etiam Parocho debeantur Decimæ Novalium, si alius intra fines suæ parochiæ jus decimandi habeat ex privilegio vel infeudatione? In hac quæstione duo quasi extra controversiam sunt I. Quod privilegium vel infeudatio aut emphyteusis de decimis concessa Laicis non extendatur ad Novalia proprie dicta (bene autem ad impropria) quia talis concessio tam propter personam Laici non implentis spirituale ministerium, ob quod dantur decimæ, tunc propter præjudicium Parochialium Ecclesiarum, odiosum & restringendum est, c. tua. 25. in fin. h. 1. II. Quod Religiosi, qui decimas acquirunt cum consensu Episcopi manibus Laicorum jure detinentium, jux. c. cum Apostolica. 7. De his, que fiunt de Prel. non possint ex translatione hujus juris in se, decimas Novalium petere, sicut nec ipsi Laici potuissent, secundum vulgatas Regulas, quod nemo plus Juris in alium transferre possit, quam ipse habeat, & surrogatum sapiat naturam ejus, in cujus locum surrogatur. c. 2. in fine. hoc tit. in q.

At magna est dissensio, utrum si personis Ecclesiasticis privilegium decimandi a S. Pon-



S. Pontif. concessum sit, per tale privilegium etiam decimæ Novalium comprehendantur: Affirmativam cum Gloss. & Abbate in *c. ex parte. 27. h. t. per tex. ibidem*, plerique veteres Canonista tenuerunt, ut refert Barb. in *eod. cap. ex parte. 27. hoc t.* ita enim sonat text. in *d. c. ex parte. cum tibi, quod majus est, sit concessum, ut videlicet decimas de laboribus terre Parochiarum tuarum cum integritate percipias, de Novalibus eas exigere satis potes: quia ibi majus conceditur, minus concessum videtur.* E contra Recentiores existimant Privilegium decimandi etiam *Ecclesiasticis* concessum non comprehendere decimas novalium, fundantur partim in communibus Juris regulis, quod privilegia concernentia præjudicium tertii restringenda. *c. olim de V. S.* item quod privilegia non extendantur ad futura tempore concessionis non extantia. *c. fin. de Rescript.* partim verò in *cap. 2. de Decim. in 6.* ubi satis clarè insinuat, quod jus percipiendi decimas novalium debeat per speciale privilegium concedi, & non contineatur in Jure percipiendi veteres decimas. Textum autem in *d. c. ex parte.* accipiunt de casu, de quo loquitur, videlicet, quod Prælatus possit petere decimas novalium de Parochiis suo Monasterio incorporatis, in quibus loco Parochi est. Covar. *Var. Res. lib. 2. c. 17. n. 13.* Gutier. *Canon. 99. lib. 2. c. 21. n. 120.* Barb. in *d. cap. ex parte. num. 6.*

Puto in hac difficultate imprimis inspicienda esse verba & mentem privilegii, nam si habeat verba ampla & favorabilia, ex quibus colligi possit, mentem privilegiantis se extendere etiam ad novalia v. g. *concedimus, ut omnes & quascunque decimas, vel omnem decimationem talis territorij percipere possis, &c.* dicendum erit tale privilegium etiam Novalia comprehendere,

sicut id ipsum secundæ sententiæ auctoribus admittunt. Gutier. *d. l. n. 21.* & fundatum est in *d. c. ex parte.* ibi: *ut decimas cum integritate percipias, &c.* Cum si privilegium sine hujusmodi verbis gnantibus tantum in forma communi concessum sit, utraque sententiæ suscipitur argumentis & rationibus. Veritas in causa & interpretatione novalium præmum attendendum sit ad præjudicium suarum, per text. in *d. c. quid per illud in fin. de V. S.* nec non in qualibet causa litigantis (si ille non sit privatus, sed publicus & de jure) considerari debeat, *c. 1. Sent. & rejud.* idè putarem has duas sententiæ oppositas opinionibus aequaliter ita conciliari se: si nimirum Parochus in hac causa concurreret cum Monasterio, quod etiam Sacramenta fidelibus dispenderet, & idcirco magnum favorem mereretur, decimandi esset in pravo districto profectum, ita ut Parochus sufficiens subrepta fuisset, existimarem primam sententiæ pro Monasterio fore præferendam, que confirmo *ex c. quia circa. 22. de vil.* ubi remissio decimarum Episcopo Monasterio indefinite facta extensio etiam ad decimas possessionum futurorum, quas scilicet Monachi primam sententiæ aquirent; cum nihil, inquit, dicitur Pontifex, *exceperit, & potuerit extensio se, ac in beneficiis sit plenissima ratio adhibenda, nec debeat unquam substantia diversis Jure consisti.* Quæ sententiæ & rationes Pontificis optime possunt contra rationes pro secundæ sententiæ adductas; neque text. *c. h. t. in d. c. clarus est, quin responderi possit, cum loqui de privilegio à S. Pontif. concessum, si Religiosi decimas à Laicis acceperunt, in fine declarari videtur, item si valde præjudicium Parochorum veterum.*



retatio verò, quæ à Cov. & alijs adfertur  
*l. c. ex parte.* quòd nimirum loquatur de  
 re communi & proprijs Monasterij Paro-  
 chij, in quibus Abbas loco Parochi est, non  
 minime satisfaciunt; tum quòd hoc modo  
 non fuisse dubitandi ratio, quin decimæ  
 novalium ad Abbatem pertinerent, utpotè  
 alio ibidem existente, qui jura paro-  
 chialia pretendere posset; tum quòd Ponti-  
 ficis non se fundet in Jure communi & pro-  
 prietate parochiarum, sed in eo, quòd *ubi  
 minus concessum esse*  
*videtur.* Quia tamen additur in textu, *de  
 decimis Parochiarum tuarum &c.* idèd  
 rectius accipitur de illis parochijs, non  
*pleno jure* pertinebant ad Monasterium,  
 circa quas ut dictum, non fuisse du-  
 bium ratio) sed in quibus Monasterium  
 habet solum Jus presentandi, & decimas  
 privilegio, ut etiam advertit Henric. Ca-  
 thel. *de Decim.* c. 11. n. 9. Sin autem Paro-  
 chia concurreret cum singulari aliqua per-  
 tinentia Ecclesiastica, vel cum Monasterio qui-  
 dam, sed posset probare, per amplitudinem  
 privilegij se multum gravatum & vix habe-  
 re congruam sustentationem, tali casu non  
 dubitarem, alteram sententiam in Parochia  
 fore amplecti.

Quæritur IV. Utrum is, qui ex *prescri-  
 ptione* habet jus decimandi in aliena paro-  
 chia, possit decimas novalium exigere? *Id  
 est* distinguendum inter Novalia impro-  
 prie dicta, & Novalia proprie dicta. De No-  
 valibus improprie dictis, quando scilicet  
 vinea ager sit, &c. prescribens decimas de  
 novis fructibus petere poterit: quia jus de-  
 cimandi in illo agro hæcenus possedit, &  
 prescripsit. *c. cum in tua.* 30. h. t. De No-  
 valibus autem proprie dictis regulariter de-  
 cimas petere non poterit, sed ad Parochum  
 pertinebunt: quia cum in loco novalium ex  
 ENGEL IN DECRET. LIB. III.

defectu cultura & consequenter fructuum,  
 nullam decimationem exercere potuerit, in-  
 trat regula, quòd non censetur plus prescrip-  
 tum, quam possessum. *c. cum contingat.*  
 29. & ibi DD. hoc tit.

Idem dicendum existimo, si ex prato, in  
 quo prescribens nullas decimas fœni perce-  
 pit, ager fiat. *arg. in d. c. cum contingat.*  
 Licet enim hujusmodi Novale forsan in ri-  
 gore sit improprie tantum Novale, subest  
 tamen respectu prescribentis ratio, quæ in  
 Novalibus proprie dictis militat, quòd ni-  
 mirum in tali loco nullum jus decimandi  
 exercitum, possessum, & prescriptum sit.

Quæritur autem V. Utrum prescribens  
 nullo casu possit decimas de novalibus pro-  
 prie dictis accipere? summus Pontifex in  
*d. c. cum contingat.* generaliter excipit ca-  
 sum, quo prescribens potest aliquam ra-  
 tionabilem causam allegare, ex quâ de-  
 monstrat decimas Novalium ad se pertine-  
 re. Porro quænam sit talis *causa rationa-  
 bilis* ibidem non exprimitur, sed Doctores  
 unam vel alteram enumerant. Nimirum  
 I. Si decimæ prescriptæ sint intra limites  
 certi prædij, & ibi pars aliqua inculta ad  
 culturam noviter redigatur, maxime si pars  
 illa minor sit, quia una eademque res non  
 debet diverso Jure censerì, & major pars  
 ordinariè trahit ad se minorem. II. Si ex  
 loco inculto prescribens decimarum nomi-  
 ne aliquid saltem utilitatis prius perceperit.  
 v. g. ex ligno, glandibus, arundinibus,  
 &c. Vid. Gutierrez. *l. 2. c. 21. n. 102.* Gilken.  
*de Prescript.* p. 1. c. 6. n. 281. III. Videtur  
 planè *causa rationabilis*, si prescribens  
 præter ordinarium jus decimandi insuper  
 prescriptionem juris percipiendi decimas  
 Novalium probare possit, demonstrando  
 videlicet, quòd hæcenus de exurgentibus  
 novalibus semper solitus fuerit decimas ac-  
 cipere, quæ tamen *prescriptio*, si resulter



ex diversis actibus respectu diversorum; videtur potius assumere naturam *consuetudinis*, neque rarum est, ut idem actus diverso respectu nunc *prescriptio* nunc *consuetudo* dicatur teste Panorm. *in c. fin. de Consuet.* veluti si Episcopus sine consilio Capituli soleat visitare dioecesim respectu Capituli & Episcopi erit *prescriptio*, respectu dioecesis & populi erit *consuetudo*, poterit fortassis etiam huc accommodari doctrina Panorm. *in c. cum in tua. 30. h. t. & Harp. ad tit. Instit. de Usucap. num. 253.* quod ex prescriptione specierum resultat prescriptio generis.

12 *Quæritur VI.* An Parochus possit inhibere parochianis, ne decimas separent, nisi se vel suo nuntio presente? *¶* Affirmative *arg. l. si suspecta. 29. ff. de Inoffic. test. Spec. in tit. de Decim. ad fin. Covar. lib. 1. c. 17. n. 8. v. octav.* imò tamen de consuetudine contraria in aliquo loco decimatio absente Parocho vel in horreo fieri solet, si tamen Parochus possit probare, se multoties exinde defraudatum esse, iuste peteret ab Episcopo istam consuetudinem declarari invalidam, ex eo, quod sit damnosa Ecclesie & occasionem peccato præbeat, *c. 1. de Consuet.*

13 *Quæritur VII.* An decimæ de integris fructibus, vel de iis tantum, qui superflunt deductis impensis necessariis solvi debeant? *¶* Differentiam esse faciendam inter decimas *prediales* & *personales*. In illis nulla fit expensarum deductio, secus in istis, *c. pastoralis. 28. h. t.* Rationem hujus differentie communitè assignant, quod decimæ *prediales* debeantur eo modo, quo fuerunt institutæ in veteri lege, in qua Deus non respexit ad Jus Civile futurum, quatenus ex illo verbum *fructus* interpretandum sit, sed id verbum *fructus* intellexit naturaliter, prout in fundo crescunt, & Dei be-

neficio percipiuntur. At verò cum decimæ *personales* debeantur ex sola legatione, nec ullum de illis in lege veteri inceptum, merito effectum est, ut in illis re humano inventis, & post Jus Civile institutis, verbum *fructus* civiliter (id est deductis impensis *l. fructus. 7. ff. de Usucap. titrim.*) consideretur Barb. *de Offic. Paroche. 1. c. 6. n. 181.*

*Quæritur VIII.* Utrum parochianeantur propriis sumptibus deterrere in horrea Parochorum? Respondetur principaliter attendendas esse consuetudines, & dioecesum: valent enim consuetudines, ut decimæ vel à Parocho deferantur, vel ab ipsis parochianis deferantur. *Canon. 99. lib. 2. cap. 21. non. 1. strahendo* autem à consuetudine magis communitè sentiunt Doctores de Jure parochianos, ut in horrea Parochorum deferant, suis etiam propriis sumptibus. *Text. & Gloss. in cap. Revertimur. c. 1. de Revertimur. l. n. 2. q. 1. in praxi aurea. p. 2. res. 2. q. 1. §. 1. si sticus fuerit in mora solvendi, quatenus nebatur solvere, & Parochus parochianos accipere, interim verò decimæ per interitus ad rusticum spectat, secus si esset solvere & Parochus noluisse accipere mora enim sua cuilibet nocere debet. *mora. de R. I. in 6.* Si tamen Parochus ista voluisset acceptare, & rusticus non derit, attenditur posterior mora. *l. 1. de Peric. & commod. rei vend. c. 1. cum homines. 7. in v. fructibus. c. 1. h. tit. Panorm. ibid. n. 7.**

*Quæritur IX.* An decimæ non sequantur possessorem prædii? Potebat venditor prædii longo tempore non solvere decimas, nunquid Parochus possit decimas non solutas ab emptore petere? Affirmative, ita tamen, ut emptor non



penam ad compensationem damni propter  
 decimas decimas contra venditorem habeat.  
 deo delinuntur ex l. Imperatores. 7. ff. de  
 publican. & l. pradiis. 36. ff. de iure fisci.  
 ubi de vectigalibus & tributis constitu-  
 tum est, ut ad ea etiam prateritis temporis  
 vendenda possessores pradiorum conveniri  
 possint, eo quod ipsa pradia potius, quam  
 personae obligentur. Unde rectissime argu-  
 mentum ad decimas deduci potest, tum  
 quod decima (qua etiam tributum cogensi-  
 um antimarum dicuntur, c. decima. 66.  
 c. 16. q. 1. & ante omnia tributa pro-  
 pter prerogativam domini generalis per-  
 vendenda sunt. c. cum non sit. 33. h. t.) ma-  
 gis pradio, quam personae debeatur, si-  
 cut de causa etiam Judaei decimas prae-  
 solvere debent, c. de terris. 16. ubi Gl.  
 in v. persolvendas. h. t. & habens pradia  
 in illa Parochia, quam ubi percipit Sacra-  
 menta, in illa, ubi eadem pradia sita sunt,  
 decimas dare debet, ut supra q. 1. dictum:  
 nam quod decimae sint onus reale, quod in  
 quocumque possessore transit, atque si  
 alienis, utili vindicatoria (praevia actione  
 exhibenda vel communi dividun-  
 da) a reliquis fructibus separatae non sint)  
 non extant, utili conditione ex d. l.  
 Imperatores. junct. c. 1. de Novi oper. nunc.  
 pot. possint, c. moderamine. 23. ubi Gl. in  
 v. vendicent. 19. q. 1. c. pastoralis. & c.  
 cum non sit. x. h. t. Atque hanc sententi-  
 am cum multis antiquis tradit Pan. in c. cum  
 pradiis. 7. h. t. n. 6. Riccius. p. 2. resol. 57.  
 Resol. de Decim. q. 9. n. 9. ubi & aliud no-  
 tabile referunt ex Fed. de Senis. Consil. 81.  
 n. 2. Si Parochus vel Ecclesia propter de-  
 cimas malit venditorem convenire, quam  
 novum emptorem, qui forte propter poten-  
 tiam suam est difficultis conventionis, hoc esse  
 ei concedendum, ne id, quod in favorem  
 Ecclesiae est introductum, ut novum posses-

sorem convenire possit, in ejus odium retor-  
 queatur, dum enim venditor pradium pos-  
 sedit, & fructus integros percepit, nata est  
 contra eum actio personalis, seu conditio  
 ex Canone ad solvendas decimas, quae per  
 venditionem pradii expirasse non videtur.

Verum haec, quae hactenus dicta sunt, non  
 admittit Henr. Canif. de Decim. cap. 4. &  
 Henr. Zoëlius eodem tit. num. 52. eamque  
 inter tributa seu vectigalia, & inter deci-  
 mas differentiam constituunt, quod onere  
 tributorum ipsa pradia, onere vero deci-  
 marum ipsi tantum fructus afficiantur:  
 qua ratione, inquirunt, si pradia elocata sint,  
 non domini pradiorum, sed conductores  
 seu fructuum perceptores ad solvendas deci-  
 mas obligantur. c. delicti. 8. c. a nobis. 24.  
 & c. tua nobis. 26. h. t.

Attamen hanc contrariam opinionem Cani-  
 fii & Zoëlii non obstante, (cui suam relin-  
 quo probabilitatem) videtur mihi prior sen-  
 tentia Panorm. Riccii & aliorum c. LL.  
 optime ex jure defendi posse, pro favore  
 nimirum Ecclesiae, quae alias regulariter  
 privilegia fisci & Reipublicae participat,  
 quoribus casus est applicabilis. Ever. in Top.  
 a fisco ad Ecclesiam. Lauret. de Franch. de  
 Controv. regul. p. 2. q. 96. & ibid. Pasqual.  
 in addit. Indubitatum autem est fisci pri-  
 vilegium, ut novos possessores ob non solu-  
 ta tributa convenire possit. d. L. pradiis. 36.  
 ff. de iure fisci. & L. Imperatores. 7. ff. de  
 Publican. l. 2. C. sine censu. & c. & tanto  
 magis procedet argumentum a fisco ad Ec-  
 clesiam, cum decimae magis quam tributa  
 privilegiatae sint, & ante haec persolvi debe-  
 ant. d. c. cum non sit. 33. h. t. Parum vero  
 convincit illa assignata inter & tributa &  
 decimas differentia, quia hoc ipsum est in  
 quaestione, an ob decimas praecise tantum  
 ipsi fructus, vel potius pradia propter fru-  
 ctus quatenus decimales obligatae sint, prout  
 etiam



etiam tributa fructuum impendia sunt, ut ait *J. C. in l. neque stipendium. 13. ff. de Impens. in reb. dotal. & per as & libram* imponuntur juxta proportionem reddituum sive fructuum bonorum. Roland. à Valle. 1. *Conf. 66. cum 13.* Nec est bona illatio, conductores prædiorum tenentur ad solvendas decimas, ergo ipsa prædia non sunt obligata. Imò redit hic iterum pulchrè argumentum à tributis ad decimas: nam per text. notab. cum expositione Gotofredi *in l. obfistere. 10. C. de Annon. & tribut.* etiam tributa à colonis & emphyteutis solvuntur junct. *l. 2. C. de Jure Emphyteut.* & si isti revoluto anni spatio intra 6. menses non solverint tributa, domini prædiorum conveniuntur. Et in effectu per colonum non incongruè dici potest, dominum solvere decimas, utpote cui illud onus decimarum in sua pensione decedit, & tantò minùs à colono accipit.

*Si in sterile:* tributa solvenda etiam datà sterilitate, decimas verò non nisi enatis fructibus, idèò patere, quòd illa præcisè prædijs, ista fructibus adhereant. *3.* ex hac instantia non plus evinci, quàm quòd tributa simpliciter sint onus prædiorum, decimæ verò sub implicita conditione nasciturorum fructuum: præterquam quòd in magna sterilitate, ubertate priorum vel sequentium annorum aut aliorum bonorum seu prædiorum non compensabili, saltè de æquitate etiam tributorum remissio faciendà sit, tanquam cessante causà. *arg. l. 1. C. de Omni agro deserto.*

Deinde decimatio valdè similis est exactione *annone*, quæ de frugibus dabatur, teste Gotofred. *ad rubric. C. de Annon.* & tamen hanc tributis comparari vix dubium esse potest *ex rubrica. & t. t. C. de Annonis & tributis.* & quidem in specie ad propositum nostrum, quòd *annona* à

defuncto debita non præstetur à cohæredibus pro portione hæreditaria, sed à portione prædiorum frugiferorum, decimarum *in l. 2. C. jam. d. t.* Dico: à defuncto debita; quòd exinde satis apparet, quòd debet per. loquitur de *ere alieno & 19.* quòd redes quatenus hæredes, adeoque *persona defuncti* solvere debent; de *annona* enim *annona*, ubi prædia hæreditaria sunt facta proprium Patrimonium, non fuisset dubitandi ratio.

Addo tamen, cum hæc argumenta tributis ad decimas præcipuè favorentis sive & ob administrationem Divinorum cedat, eidem locum haud fore, si decimatio competat laico, vel Clerico ex *annona* trimoniali vel singulari privilegio.

## §. II.

Quo fundamento aliis præter prædictum jus decimandi competere possit.

## SUMMARIUM.

20. Ecclesiastici acquirunt decimas ex privilegio, corporatione, præscriptione, & donatione.
21. Quid requiratur ad præscriptionem decimarum.
22. Laici quamvis sint incapaces decimarum, tamen aliquot modis eas habent.
23. Præscriptione etiam immemorabili non potest jus directum decimandi acquirere.
24. Neque etiam consuetudine generalis decimarum.
25. Laici multi habent decimas cum penalis annorum suorum.
26. Ex temporis immemorialitate præsumitur meliori modo pro decimis laicorum.
27. Quid intersit, an Laicus præscripsit decimas an tantum ex præsumptione iniquitate possessione.
28. Præsumptiones præsumptionibus estantur.
29. Ex immemorialitate non citius præsumitur & de lure.
30. Immemorialitas etiam tunc est, quando præsumitur de initio possessionis, licet tunc de contrario.
31. An tempus immemorabile decimas 100. annorum cedere.



Negativa probatur.  
 Qualiter probetur immemorialitas.  
 Nihil limitatio in causa decimarum.  
 Prohibito Concil. Lateran. potest consuetudine derogari.  
 Illa prohibitio videtur tantum procedere in infirmitate percipina.  
 Consuetudine potest valere, ut unus laicus jus utile in alium alienet.  
 Obligatione prestandi servitium feudalia, & canonem emphiteuticum potest praescribi.  
 Illa utile potest quidem praescribi contra laicos, sed non contra Ecclesiam.  
 Praescriptio non procedit contra prohibitionem iuris publici.  
 Differentia, cur magis res Ecclesiae immobiles praescribi possint quam jus utile decimandi.  
 Quamvis regulariter omnes decimae ad Parochum spectare censeantur: sunt tamen de jure aliqui modi proditi, quibus jus decimandi ad alios non solum Ecclesiasticos sed etiam laicos transferri potest.  
 Una vero Ecclesiastica ex privilegio Patris, per incorporationem Parochiarum Monasterii aut Canonatibus factam, & per praescriptionem decimas acquirunt. Item Laici, qui iuste habent decimas, possunt eas alii alteri Ecclesiae, quam suae Parochiali, maxime vero eidem Monasterio solius Episcopi procedente consensu donare c. cum Apostolica. 7. De his, quae sunt a Prael.  
 Dico: si Laici iuste habeant decimas; aliam enim donatione quidem praescriptionis titulum parat, c. dudum 37. & ibi Pan. b. h. quod tamen limitat Rebus. tract. de Decim. c. 13. n. 93. ut illi qui receperunt decimas in manibus laicorum, quamdiu vivunt, praescribere nequeant, secus verum successores in bona fide existentes, saltem tempore immemoriali, neque successori in dignitate nec mala fides antecessoris, quia non ab ipso, sed a superioris institutione causam habet. Gl. sing. m. cura. in fi. de jure Patron. quae Glossa generaliter loquitur de praescriptione, nec requirit immemorialem;

& planè videtur, quòd ipse titulus successio- nis in beneficio vel dignitate, ex quo Prae- latus vel beneficiatus etiam plerumque sub ju- ramento (quod in confirmatione seu investitu- ra praestatur) tenetur defendere & conserva- re jure suae Ecclesiae, sicut iustus titulus ad possessionem talium decimarum (supposito quòd aliunde nesciat vitiosam) pro suo ad- piscendam vel retinendam, ita etiam ad praescriptionem ordinarij temporis 40. annorum. tex. not. in L. fin. ff. Pro suo.

Circà praescriptionem decimarum notan- dum est, quòd allegans praescriptionem con- tra Parochum debeat vel tempus immemo- riale, vel saltem 40. annorum cum titulo probare, propter praesumptionem Juris, quae militat pro Parocho & contra praescriben- tem. c. 1. de Praescript. in 6. junct. cap. 2. de Restit. spolo. Idem dicendum circa Paro- chias Monasterii pleno jure incorporatas, ita ut decimae earum non nisi 40. annis cum titulo contra Monasterium praescribantur, quia per incorporationem Monasterium ha- betur loco Parochi. Decisio Rotae apud Tamb. De Jure Abb. tom. 3. dec. 120. n. 17. Quòd si autem praescriptio allegetur contra aliam Ecclesiam, cui tantum ex privilegio vel etiam praescriptione decimae compete- bant, sufficiet probare possessionem bona fi- de per 40. annos continuatam d. c. 1. imò contra Clericum privatum vel Laicum 10. anni inter praesentes, & 20. inter absentes cum titulo, & sine titulo 30. sufficiet, quia hic nec praesumptio Juris adeit, nec favor Ecclesiae, ob quem quadragenaria praescri- ptio requiratur. Per. Rebus. de Decim. q. 13. n. 100.

Laici quidem de Jure omnes sunt incapa- ces juris decimandi, tanquam spiritualis & propter spirituale Ministerium competen- tis, c. causam. 7. de Praescript. & c. quan- vis.

29993 vis.



*us. 17. h. t.* Nihilominus I. ex privilegio Papali jus decimandi acquirere possunt: quia non excedit vires Papæ, Laicum ad jus spirituale habilitare & secundum quid Clericis æquiparare, sicut defacto ad jus patronatus, quod spirituale est, omnes Laici habilitati sunt.

II. Ante Concilium Lat. quod probabiliter fuit habitum Anno salutis 1179. Vid. Henric. Canil. *de Decim. cap. 13. n. 6.* Laici poterant jus decimandi ab Ecclesiâ in feudum vel Emphyteusim accipere, quia tunc tantum acquirebant jus utile & temporale, non directum & spirituale, per dictum verò Concilium Lat. id prohibitum est, *c. 1. d. caus. 20. q. 7.* Si tamen alicujus Majores ante Concilium decimas in feudum accepissent, is etiamnum hodie eas rectè retinere possit. *arg. cap. 2. §. sine. h. t. in 6.*

III. Per contractum locationis aut usufructus etiam laici decimas habere possunt, quia tunc nihil de dominio juris spiritualis in illos, sed tantum commoditas quædam percipiendi decimas, non tanquam sibi, sed Parocho debitas transfertur.

IV. Quædam decimæ sunt merè profanæ & laicales, quas olim domini suis prædiis, deinde subditis in usum fructum, feudum, vel Emphyteusim datis tanquam loco tributis, pensionis annuæ vel Canonis imponebant. Greg. Tholos. *in Synonym. Juris. lib. 2. c. 20.* quo etiam referri posse videtur illa portio vini, quæ ex quibusdam vineis, præsertim in Aultria exigitur, & vulgo Bergrecht appellatur.

V. Laici conversi, seu religiosi de certo aliquo ordine, uti sunt Equites Meliterfes, Teutonici &c. decimas quoque possidere possunt, *c. 3. de Priv. Panorm. in c. quamvis. 17. h. t.*

23 *Præscriptio* autem etiam immemoriali ex communi DD. opinione laicus decimas,

quoad titulum domini directi acquirere non potest, quia est incapax possessionis, ne qua non currit præscriptio *cap. 7. de Præscript.* Unde non obstat, quod quibusdam in contrarium opponitur, quod quicquid per privilegium acquiri potest, etiam possit per præscriptionem immemorialem, quam constat habere vim prohiberi per text. & Glor. *in cap. super. in d. dam. de V. S.* atqui jus decimandi laico privilegium acquirere potest, ut dictum est &c. nam negandum est, si populum ex persona laici detur immemorialis decimarum præscriptio; datur quidem immemorialis detentio, quæ facti est, sed ex detentio possessionis & propter juris resistentiam datur immemorialis præscriptio.

Similiter nec consuetudine generalis jus Provinciae introduci potest, ut laici decimas jure domini directi sibi vendant, quia imprimis hæc consuetudo foret inanis, ut laici sine omni causa id facerent, quod Deo & Ministris epus in recognitione universalis domini & propter spirituales labores debetur; deinde hæc consuetudo significaret Ecclesias, eas decimas pro merito proinde invalidata intelligerentur *cap. 1. de Consuetud.* Notanter autem stenus loquor de jure directo decimarum, nam quid dicendum sit de jure utili, inferius exponam.

Grandis igitur est difficultas, quæ defendendi sunt laici, qui passim in multis partibus decimas non ex titulo iustitiam vel locationis, sed jure proprietatis sibi vendicant, nec privilegium Papale, nec constitutionem ante Concilium Lat. factam ostendere possunt, nesciunt tamen quo jure relicto primitus acceperint:

Vereor, ne multi laici cum animarum suarum periculo decimas detineant.



est. in cap. prohibemus. 19. hoc tit. quando experientia constat, à tempore, quo heredes ordinem & tranquillitatem Ecclesiae turbaverunt, eò temeritatis perventum esse, quod praesertim Patroni & Advocati Ecclesiarum jura & redditus Ecclesiasticos, quasi liberè in suam utilitatem convertant, Parochos & Beneficiatos etiam non requisito Episcopo, & nescio quibuscum illicitis patris intendant, destituantque. Quare opus est foret magnoperè, ut quidam laici vitam opulentiores ad eligendam viam tutam & exonerandam suam, aut suorum Majorum conscientiam induci possent, ut decimas aliaque jura Ecclesiis Parochialibus restituerent. Verum quia praedicti excessus non sunt de omnibus laicis praesumendi, & hoc colligitur ex Jure & DD. olim non fuisse introquens, quòd laicis vel ob merita sua Ecclesiam, vel ob ipsius Ecclesiae utilitatem, vel ex privilegio aut per contractum decimam concederentur: idcirco in praesentia quaestione duos casus principales distinguo.

I. An laici habeant decimas à tanto tempore, ut nec de initio nec de contrario possint?

II. An habeant decimas à tanto tempore, ut de initio possessionis quidem non constet, constet autem de contrario, v. g. ex libris antiquis, vel instrumentis authenticis, ex quibus ostenditur, quòd decimam ante annos 100. vel 200. adhuc plebo jure penes Ecclesiam habuerint?

Quod attinet ad primum casum, dico, quamvis laicus decimas praescribere etiam tempore immemoriali non possit, operatur tamen haec immemorialitas temporis, quòd ex ea praesumatur, antecessores laici omni meliori modo, sive deinde per privilegium, sive per infeudationem ante Conc. Lat. decimas acquisivisse. arg. cap. super quibus-

dam. de V. S. cap. 1. de Praescript. in 6. l. hoc jure. §. ductus aquae. ff. de Ag. quot & est. Pulchrè ad propositum loquitur Gilken. de Praescript. p. 3. cap. 8. n. 23. Quamvis, inquit, 100. imò 1000. annorum possessio, ubi de non justo primordio constat, non minuat possessionis causam, cum in persona possessoris & Majorum & Authorum ipsius tale jus coalescere non poterit, cap. causam. de Praescript. tamen ex quo de hujusmodi exordio non constat, & talis res sit, quae ex causa laico acquiri possit, existimandum est, cum tot annorum intervallo nemo ipsi quaestionem moverit, justam quoque initium rationem fuisse: cum enim tam varii sint casus, ex quibus instrumenta interciderunt, vel interverti possint, videl. incendium, furtum, injuria concerpentium, vetustas ipsa omnia paulatim hauriens, infirmitas memoriae ignoratum, quo loco quid positum aut conditum sit, fiducia sui juris ex tam longa & inconcussa possessione, non debet Ecclesia in tot humanae conditionis casibus occasionem, quem ex inopinato casu suo jure evertendi, aucupari, cujus fortè Majores propter optima in Ecclesiam merita decimas quali pro recompensatione acquisiverunt, quo etiam referri possunt, quae infra num. 37. dicentur.

Sed, inquires, quid interest, an Laicus praescripserit decimas, vel an in illarum possessione & praescriptione relinquatur? R. Differentiam jam satis insinuatam esse: si enim ponatur laicum praescripserit decimas, acquisivit dominium juris, & id retinebit, tametsi aliquando post completam praescriptionem emergat titulus & initium inhabile, quia impofterum non amplius possidet decimas ex primo illo titulo, sed ex jure praescriptionis. Sin autem laicus tantum ex praesumptione boni tituli, quae oritur ex immemorialitate temporis relinquatur in posses-



possessione, privabitur hac possessione, si per Parochum de vitioso initio convictus fuerit. Felin. *in c. accedentes. n. 6. & in c. cum ex officio. n. 13. de Prescript.* Non obstat, quod dicit Valquez *illustr. Controv. p. 1. lib. 2. c. 81. num. 12. & 15.* licet constet de uno titulo inhabili, nihilominus ex diuturnitate temporis de alio meliori ex postfacto superveniente praesumendum esse: eò quòd ex antiquitate temporis factum non tantum unum, sed etiam plura, si necessaria sint praesumantur. Non obstat, inquam, utur enim hoc fortè procedat in alijs causis, in quibus Successores saltem mediati in bona fide existentes per longissimum tempus praescribere possunt, tamen Antecessores eorum fuerint in mala fide Fachin. *lib. 8. Controv. c. 27. vers. nec obstat.* Cov. *de Prescript. p. 2. §. 9. n. 7.* secus tamen est in causa decimarum, in qua nulla praescriptio laicum jurare potest. Propterea, quando Parochus probat vitiosum initium possessionis, habet triplicem fortissimam praesumptionem pro se: unam ex incapacitate laici, alteram ex jure ipso, quo omnes decimae ad Parochum spectare censentur. *c. 2. de Restit. spol. in 6.* tertiam ex demonstratione vitiosi initii in possessione laici: dum contra laicum solam & unam praesumptionem ex immemorialitate temporis praetendere potest: notorium est autem, unam praesumptionem alijs praesumptionibus pluribus & fortioribus penitus elidi ac enervari, *arg. c. in nostra. 4. de Procurat. l. divus. 7. ff. De in integr. restit.* Neque verum est, quòd quidam contendunt, ex immemorialitate temporis oriri praesumptionem Juris & de Jure, contra quam non admittatur probatio in contrarium, etenim nulla est praesumptio Juris & de Jure, nisi quae expressè in aliquo Canone vel lege continetur, quòd de immemorialitate temporis

non reperimus, eamque ob causam contra probatam immemorialitatem admittendas esse probationes de vitioso initio, docet Arnold. Rath. *Tract. de Usur. c. 5. assert. 47. num. 2. & 3.* Henr. Casus *Decimis. cap. 9. in fin.* Fachin. *Controv. 8. c. 33.*

In altero casu principali potissimum difficultas dependet ab eo, an dicatur temporale memoriale, quando quidem non cito quo initio coeperit possessio, constat de contrario, quòd scilicet ante tot & tantos necdum apud antecessores modicis fessoris fuerit. Nam si dici debeat tempus immemoriale, de cujus initio non constat, habebit laicus praesumptionem juris in immemorialitate temporis pro se, & sequendus erit in possessione decimarum usque dum Parochus vitiosum initium ostendat: licet enim non desinat, quod Host. *in c. cum Apostolica. h. 1. n. 1.* Casus *de Decimis. cap. 13. num. 9.* non sufficere immemorialitatem temporis contraria tamen sententia requiritur, ut convenit, ne quis ob difficultatem probationis facile suo jure privetur, & ne nulli aequitati temporis tribuatur Butrus *de la in d. c. cum Apostolica. alique apud lib. 1. Var. Res. c. 17. n. 5. citati.* Sicut quæstio non tantum vix apud aliquos in thorem in terminis reperitur, sed à quoque confunditur, & nulla inter eorum & initium distinctio adhibetur. Gl. *in c. 1. in v. memoria. de Prescript. 6. Mascard. de Probat. vol. 2. Concl. 1. in d. c. 1.* expressè dicitur illa memoria non existit. Verum frequenter DD. supponunt, rectè dici possessionem immemorialem, quamvis constet, quòd quando contrarium fuerit, dummodo initio praesentis possessionis non constat.



Cravetta de Antiq. temp. p. 4. sect. 1. si-  
 nis differentis, omnium clarissimè Mo-  
 na de l. & l. tract. 2. disp. 76. n. 3. Facit  
 fact. in c. super quibusdam. de V. S. ibi:  
 in antiqua consuetudine à tempore, cu-  
 jus non exeat memoria. Et in l. 3. §. du-  
 ctus aqua. ff. de Aqua quot. cujus origo  
 memoriam excessit. Jure constituti loco  
 doctores. Doctores autem & textus supra  
 citati optimè cum hac opinione conciliari  
 possunt per illum modum loquendi, quo  
 utitur Menoch. de Arbit. Jud. lib. 2. Cent.  
 43. n. 2. Nimirum, quòd illud dica-  
 tur tempus immemorabile, cujus initij me-  
 moriam non est in contrarium. Bonus text.  
 in l. 1. de Consuet. in 6.

Nova est disputatio, an sit immemoria-  
 lis possessio, quam constat infra 100. annos  
 esse, nescitur autem, quando? adeoque  
 tempus immemorabile necessario debet  
 100. annos excedere?

Affirmant Card. in c. si diligenti. de Prae-  
 script. Molina. d. disp. 76. n. 2. Cov. de  
 Prae. script. p. 2. §. 3. sub. n. 9. Sed, si isto-  
 rum DD. argumenta perpendo, parum me  
 persuadent: etenim quòd ita inferant: cen-  
 tenaria praescriptio requirit titulum. c. si di-  
 ligenti. in fin. de Prae. script. ergò immemo-  
 rialis, quae titulum non requirit, debet esse  
 temporis centenaria; rectè negari potest con-  
 sequentia, quia quòd in centenaria requira-  
 tur titulus, hoc ipsum in speciem favorem  
 Ecclesiae Romanae constitutum est, ne tam fa-  
 cile per praescriptionem damnificetur. Un-  
 de, quòd addit Molina, praescriptionem  
 immemorabilem esse magis privilegiam  
 quam centenariam, verum est respectu praes-  
 cribentis, non verò respectu ejus, contra  
 quem praescribitur.

Quare in hac difficultate ego breviter sic  
 respondam arbitror, quòd in illis causis, in  
 quibus praescriptio 40. annorum cum titu-  
 ENGELIN DECRET. LIB. III.

lo procedit, probabilis sit, ex nullo Jure  
 evinci, quin etiam infra 100. annos ad esse  
 etum, quòd aliquis non teneatur probare ti-  
 tulum, detur immemorialis possessio, si te-  
 stes saltem per 40. annos tulerint de visu  
 proprio, quòd semper viderint rem in hoc  
 statu fuisse, & de cetero non audierint de  
 initio: quia tunc sufficienter probatum est,  
 quòd origo memoriam exc. ff. 111, prout  
 id solum ad immemorabilem possessionem  
 requiritur in c. l. 3. §. ductus aqua ff. de  
 Aqua quotid. Et est. Et quia de Jure civili  
 in praescriptione 30. & 40. annorum absolu-  
 te non requiritur titulus, l. sicut. Et l. om-  
 nes. C. de Prae. script. 30. annor. de Jure verò  
 Canonico per quandam correctionem sit in-  
 ductum, ut in praescriptione 40. annorum  
 requiratur titulus, ubi jus resistit praescri-  
 benti, c. 1. de Prae. script. in 6. videtur om-  
 ninò congruum, ut hac correctio strictè ac-  
 cipiat. l. praecipimus. C. de Apell. & non  
 extendatur ad eum casum, quo aliquis per  
 famam & testes probare potest possessio-  
 nem 40. annos longius excessisse, & ita qui-  
 dem, ut initij memoria non existat, quam-  
 vis forte 100. anni elapsi non sint. Atque  
 hujus opinionis (ex alijs tamen fundamen-  
 tis) etiam est Cravetta de Antiq. temp. p.  
 4. sect. absolutis. differ. n. 2. cum Gl. in  
 c. cum nobis. v. centum. de Prae. script. &  
 Alexand. apud eundem Crav. n. 4. citato.

Interim tamen quia in causa decimarum <sup>34</sup>  
 non est locus praescriptioni, sed solum ex  
 praescriptione proceditur, ut jam saepius re-  
 petitum, idè libenter concesserim, quando  
 constat possessionem intra 100. annos ce-  
 pisse, nescitur autem quando, posse tamen  
 circumstantias & conjecturas concurrere, ex  
 quibus praesumptio temporis antiqui elida-  
 tur & pro Parocho (qui aliunde jam praes-  
 sumptionem Juris pro se obtinet) sufficienter  
 probetur, laicum malam possidendi causam  
 habere, nisi de legitimo titulo docuerit v. g.

R r r r si con-



si constet possessionem multum infra 100. annos cepisse, antecessores laici fuisse potentes hæreticos, si testes super immemoriali producti variant, &c.

35 Postremo quæri potest, utrum saltem circa jus utile decimandi, cujus laicus non est incapax, consuetudo vel præscriptio aliquid operari valeat?

R. I. Cum Canon. Lateran. Conc. quo prohibetur, ne laici de decimis infeudentur, non sit juris naturalis, aut divini, nihil putarem ob stare, quin per contrariam consuetudinem abrogari possit, *arg. c. fin. de Consuet. l. de quibus, cum seqq. ff. de LL.* haud enim videtur irrationabile, quod laicis decimæ in feudum concedantur cum auctoritate Episcopi: si id ipsorum merita, vel Ecclesiæ utilitas exposcat.

26 Deinde illam prohibitionem Concilij plurimi DD. tantum accipiunt de infeudatione perpetua & in hæreses transitoria, unde cum correctiones Jurium non sint extendendæ. *l. precipimus. in fin. C. de Appell. existimant, etiamnum hodie posse per Episcopum aliumve Ecclesiæ Prælatum decimas alicui laico ex justa causa & cum ordinaria Juris solemnitate ad tempus vitæ; vel aliud longum tempus in feudum vel emphyteusim concedi. Gl. & Abb. inc. quamvis. 17. b. t. Cov. Var. Ref. lib. 1. c. 17. n. 5.*

37 R. II. Quamvis inter DD. controversatur in *c. prohibemus. 10. b. t.* utrum jus utile per unum laicum acquisitum in alium rectè alienetur? nihilominus per consuetudinem tales alienationes convalidari posse, quia in Jure dubio optima legum interpret est consuetudo, *l. si de interpretati. ne. 37. ff. de LL.* & hinc non dubito, quin multæ decimæ ante Concil. Lat. ab Ecclesijs, per modum feudi vel emphyteusis separatæ sint, quæ etiamnum hodie apud Laicos manent, non quidem semper jure hæreditario, sed per di-

versas venditiones & alienationes bene ad eos devolutæ. Licet autem laici, quibusmodi decimas possident, nulla pro servitia aut fidelitatem secundum naturam dorum Ecclesiæ præstent, non tamen laici evincitur, quod tales decimæ ab iis non fuerint per modum juris utilis concessæ, nam prælatio servitorum & feudum juramentum non est substantiale, sed tantum naturale contractus feudalis per pacto & consequenter etiam prælatio illa obligatio tolli potest, quemadmodum datur *feudum Francum*, in quo multa servitia præstantur, & in feudo concelto servitia non præstari fidelitatem, *c. ante Ecclesiam fidel. non sac. nemo est, qui præret.* Item quod obligationi prælatio canonem præscribi possit per consuetudinem, dicitur inferius in *q. 3. f. 10.* Est tamen inter res feudales & emphyteuticas profanas ac inter decimas immunitas, quod illæ per præscriptionem sint transire in alodium, non vero quia juris directi decimandi incapax laicus.

Sed ais: quid valebit hoc jus directi apud Ecclesiam, si Laicus id non recipiat, nulla pro eo servitia, fidelitatem, nonem, aut laudemium præstet? Sed aliis rebus præscriptio contra Ecclesiam mittitur, ira etiam in his. Et unum reperio hujus juris directi effectum, nimirum Ecclesia has decimas à laico per fas contra fideum vindicare possit, si sine legitimo hærede defunctus bona sua relinquit, aut crimen confiteretur, & emphyteuticis domino directo præstari non potest. Utrum autem servitia plenitudine potestatis suæ non possint servitia adversus præscriptionem laicorum restitueri, ut laici in recognitionem



est dominij tenerentur de decimis possessores singulis annis certam aliquam portionem habere, altioris indaginis est, & licet id forte aequitate plenum, ac Ecclesiis utile, vix tamen sine cooperatione Imperatoris & Principum terrarum posset in executionem deduci.

§. III. Hodie stante prohibitione Concilii Later. posse quidem laicum contra alium laicum ante Concilium infeudatum jus utile praescribere, contra Ecclesiam autem post Concilium non posse, vel enim scire post Concilium non licere habere decimas in feudum ab Ecclesia vel ignoraret? Si prius, forte in mala fide vera; si posterius esset in mala fide ficta, seu in ignorantia Juris, quae non prodest acquirere volentibus. *l. Juris. ff. de Juris & fact. ignor. l. nunquam. ff. de p. ff. Usucap.*

Sociis posse contingere, ut aliquis sciat, non licere dare feudum decimarum laicis post Concilium, & tamen sit in bona fide, si nimirum ipse & ejus antecessores tempore immemoriali decimas ex titulo feudi possederunt. Si in hac immemoriali possessione non constat de initio, omni meliori modo praesumendum esse, Laici majores forte ex privilegio & dispensatione speciali tale feudum accepisse; in autem Parochus docere possit, quod tantum per privatas conventiones inter suos & laici antecessores (quamvis Episcopi auctoritate accedente, feudum datum sit) quancumque etiam tempore non erit praescriptum, sicut enim pactis privatorum Juri publico derogari non potest, nec contraveniri prohibitioni legis communis publicam utilitatem concernentis per privatorum & particularium hominum praescriptionem. Cut non obstat, quod res temporales Ecclesiae immobiles vel mobiles pretiose alienari prohibita, nihilominus praescribi possint, Riccius in *Praxi aurea*

p. 1. ref. 32. nam diversitatis ratio est ista, quod res Ecclesiae temporales non prohibeantur absolute devenire in manus laicorum, sed tantum sine solemnitatibus, quas cursus temporis, & bonae fidei possessio per 40. annos continuata supplere videtur. Sed circa decimas absoluta est prohibitio, ne per viam etiam juris utilis ad laicos quibusvis cum solemnitatibus transferrantur.

§. III.

Qualiter detur immunitas a solvendis decimis.

SUMMARI A.

42. An & qualiter detur immunitas a solvendis decimis.
43. Religiosi qualiter de jure exempti a solutione decimarum.
44. Quorundam specialia privilegia extra corpus juris, & qualiter intelligenda.
45. An habentes communicationem Privilegiorum, communicent privilegium immunitatis a solvendis decimis.
46. Consuetudine etiam datur immunitas, sed regulariter tantum immemoriali.
47. Praescriptione etiam Laici immunitatem acquirere possunt.
48. An praestationibus annuis praescribi possit, & quis sit sensus L. cum notissimi. §. fin. C. de Praescript. 30. annorum.
49. Quanto temp. praescribatur immunitas.
50. A restitutione decimarum ante completam praescriptionem non excusat consumptio bona fide facta aut triennalis possessio.
51. Ecclesia habet dominium in decimis nondum solutis in sui favorem, non vero in sui praesudicium.
52. Pupillus mutans aut solvens masnet dominus pecunie, quamdiu dominium sibi est utile.
53. Clericus minorennis in beneficalibus habetur pro maggiore, ut possit agere in iudicio, non vero, ut careat auxilio restitutionis in integrum.
54. Immunitas per contractum potest acquiri gratis, vel pro alia re spiritali.
55. Conciliatio c. statumus, &c. veniens, de Transact.



56. Abbates possunt dare consensum in alienatione rerum ad suas Parochias pertinentium.

57. Quo sensu pro re temporalis possit acquiri immunitas.

58. Pauperes an sint immunes à solvendis decimis?

59. Quis in causa decimarum sit iudex competens?

42. **N**on defuerunt ex antiquioribus præsertim DD. existimantes neminem posse à solutione decimarum eximi; eo moti argumento, quòd decimæ sint Juris divini & consequenter per humanas inventiones non remissibiles. Verùm hanc sententiam cum communitari ita limitandam censeo, ut exemptio à solvendis decimis dari non possit, si per eam congrua sustentatio Parochorum adimeretur, etenim decimæ non aliter esse juris divini, quàm in quantum ad sustentationem Clericorum necessariae sunt, jam supra in §. 1. explicavimus. Quare si Parochus aliunde sufficientes redditus habeat, vel si ex decimis aliquorum tantùm Parochianorum congruè sustentetur, rectè dicitur, dari exemptionem seu immunitatem à solvendis decimis per *privilegium Pontificum, consuetudinem, præscriptionem aut contractum.*

43. Per *privilegium*, idque in Corpore Juris clausum Religiosi & alia pia loca diversimodè per Canones à solutione decimarum eximuntur, quos diversos Canones ita in ordinem redigit Glossa in c. ex parte. 10. in v. laborum tuorum. h. t. quòd nimirùm Monachi in primitivâ Ecclesiâ decimas dederunt tanquam Laici. arg. c. alia causa. c. c. gener. aliter. causa. 16. q. 1. cap. duo. causa. 1. q. 1. postea Paschalis II. statuerit, quòd nec Monachi nec Clerici communiter viventes decimas de suis laboribus solverent, c. decimas. causa. 16. q. 1. tempore verò procedente Hadrianus Papa solis Cisterciensibus, Hospitalariis, Hierosolymitanis seu Templariis concesserit hoc privilegium, ut de laboribus suis, quos propriis manibus,

vel sumptibus excolunt, decimasolvere teneantur, alios verò Monachos tantùm decimis Novalium suis manibus aut laboribus factorum; item & in hortis & c. mentis animalium suorum exemerit. *ex parte. cum seqq. h. t.* demùm Innocentius III. in Concil. Later. privilegium Cisterciensium & aliorum in d. c. ex parte. in d. c. possessionum post dict. Concil. abrogandum sustulerit. Novalium autem ne intelliguntur illæ terræ noviter per religiosos ad culturam redactæ, de quarum turâ non extat memoria, ex quibus Parochus nullas vel exiguas decimas percipiat. c. fin. de Privil. c. c. quia per vale. 21. de v. s.

Cæterùm extra corpus Juris per ipsas Bullas multi Ordines Religiosorum exempti sunt, non tantùm in Novalibus, sed etiam quibuscunq; terris, quas suis manibus vel sumptibus colunt. Sicut de Religiosis Congreg. Cassinensis, Cameracensis, Prædicatoribus, Carthusianis, & aliis attestatur Barb. in dist. 7. c. 1. te. n. 5. Sed hæc privilegia non extenduntur ad illas possessiones, quæ non sunt Religiosorum propriae, sed ab aliis vendiderunt, vel elegerunt. c. dilecti. §. h. t. Neque ad illas, quas Religiosi alii vendiderunt, vel elegerunt, cernit enim privilegium tantùm propriis Religiosorum, non extraneas, c. dilecti. h. t. sicut in simili, licet filius de possessionibus, quas tenet, non solvat rectores, propterea tamen & conductores solvere debent. l. locatio. §. ult. ff. de Publican. ceterùm verò, si in privilegio concesserit exemptio à solvendis decimis de laboribus hic terminus non debet restringi ad proprios laboribus vel sumptibus coluntur, ad audientiam. 12. h. t.

Queritur autem, an illi Religiosi



Specie quidem à solutione decimarum exempti non sunt, attamen generalem communicationem privilegiorum cum exemptis habent, hoc ipso etiam quoad decimas privilegiati censentur. Negative aliquo fuisse in Rota decisum, refert Barb. de Offic. Par. p. 3. c. 28. §. 3. n. 41. quia immunitas à solvendis decimis est difficilis concessio propter præjudicium Parochorum *cap. super. 34. h. t.* ut proinde locum habeat regula, quòd in generali concessione non veniant ea, quæ quis verisimiliter in specie non esset concessurus. *c. qui ad agendum de Procurat. in 6. & quia dict. cap. super.* in quo similia Privilegia abrogantur, et constitutio Conciliaris, cui non derogatur sine expressâ mentione. Nihilominus tamen notabiles limitationes ex aliis Rota decisionibus ponit Pasqual. in *Addit. ad Laurent. de Franchis de Controv. inter Ep. & Reg. p. 2. q. 72. n. 10. & seqq.* quòd nimirum in generali communicatione privilegiorum etiam veniat exemptio à decimis, si communicatio sit talis, ut exprimat aliqua præjudicialia privilegia saltem in genere, vel aliter talis amplitudo verborum, ut significet mentem communicantis se extendere ad omnia. Item si in privilegio communicato iam sit inserta clausula derogatoria *dicti cap. super.* quia privilegium communicans communicat privilegium cum suis qualitatibus: præsertim si privilegium communicationis habeat annexam clausulam: *quorum tenores &c.* quæ operatur, ut privilegia communicata censeantur literis communicationis de verbo ad verbum inserta. Accedit, quòd privilegia exemptionis à decimis dantur Religiosis intuitu laborum, quos sustinent in Ecclesiâ prædicando, & Sacramenta ministrando, ut dixit Rota *de Offic. 795. n. 27.* ergò æquitas suadere videtur, ut ejusmodi privilegia ad Religiosos

communicantes, qui similes labores subeunt, pariter extendantur.

Per *consuetudinem* quoque dari immunitatem à solvendis decimis, verior est sententia: ita enim videmus decimas *personales*, item decimas minutas passim abrogatas esse, sicut attestantur DD. qui in diversis Europæ partibus de *Decimis* scripsere. Sed hoc cum generali illâ limitatione accipiendum est, si nimirum Parocho per talem consuetudinem congrua sustentatio non subtrahatur. Præterea rectè advertit Paulus Laym. in *Theolog. mor. l. 4. tract. 7. c. 6. n. 11.* quamvis regulariter ad introducendam consuetudinem adversus legem Ecclesiasticam 40. anni sufficiant; quia tamen lex decimarum obligat sub gravi peccato, non posse ordinariè immunitatem per consuetudinem nisi tempore immemoriali introduci, ex quo scilicet successores bonâ fide credant suis majoribus per privilegium aut alium titulum obligationem decimarum remissam esse: nam alias locum habebit text. in *c. cum haberet de eo, qui duxit &c.* quòd *diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmentet, & in c. fin. de Consuet.* quòd *tanto sint graviora crimina, quanto diutius infelicem animam tenuerunt.*

Quod de consuetudine magis de *prescriptione* sentiendum est: cum enim *prescriptione* in eo differat à consuetudine, quòd consuetudo inducatur ab aliqua communitate, *prescriptio* verò à singularibus personis, sane minus præjudicabit Parocho, si unus vel alter per *prescriptionem* à solutione decimarum se eximat, quàm si tota communitas. Imò quamvis laici jus decimandi tanquam spirituale, & propter spirituale ministerium competens acquirere non possint per supradicta, immunitatem tamen eos præscribere posse magis inter DD. convenit, quia



quia per hanc nullum jus spirituale, sed tantum potestatem fructus suos integros percipiendi consequuntur *Cov. Var. Res. l. 1. c. 17. n. 10.* Neque verum est, quod quidam <sup>48</sup> docent *ex l. cum novissimi. §. fin. C. de Præscript. 30. ann.* obligationibus annuis absolute præscribi non posse: nam contrarium evincitur *ex cap. de quart. &c. ad audientiam de Præscript. l. eos 22. C. de Usur.* Quod verò Imperator *in d. l. cum novissimi.* dicat in iis obligationibus, quæ dationem per singulos annos continent, præscriptionis tempus non ab exordio obligationis, sed ab initio cujusque anni computandum esse, &c. ita intelligi debet, quod circa obligationem annuam duæ quasi diversæ præscriptiones concurrant; una, quæ præscribitur ipsi principali & generali annuæ obligationi, quæ se habet respectu omnium præstationum annuarum; & altera, quæ præscribitur obligationi speciali & secundariæ dandi res singulas annis singulis: in illa præscriptio computatur à die, quæ primitus in solutione cessatum est. *l. pen. in fin. C. de Præscript. 30. ann.* in hac à singulis annis vel mensibus, in quibus res illæ solvi debuissent. *d. l. cum novissimi. §. fin. in pr.* Unde, qui v. g. per 50. annos decimas bonæ fide non solvit, non tenebitur quidem illas decimas restituere, quas primo decennio percepit, quia etiam respectu illarum 40. anni elapsi sunt; neque illas, quas ultimo decennio percepit, quia illæ post præscriptionem jam completam perceptæ sunt, illas verò, quas intermediis 30. Annis percepit, restituere omnino tenebitur, cum respectu illarum (numerando præscriptionem à singulis annis, quibus solvi debuissent) ex defectu 40. annorum necdum completa sit præscriptio. Quam eandem interpretationem quondam docuit Reverendissimus Dominus Gregorius Kimpfler, nunc Abbas

Schyrensis, Professor & antecessor meus de hac Universitate nostrâ olim tuâ præcipuam doctrinâ, nunc suis gratis meritis. Videtur quidem in contrarium facere quod Imp. *in d. l. cum novissimi. §. fin.* excepit subijciat de Emphyteuta (cujus etiam obligatio annua) quod nullo tempore a reulo rem Emphyteuticam tanquam propriam præscribere possit. Sed, nisi hoc ex illo exemplo nostra sententia non potest confirmari: nam Imperator vult, ut quamvis Emphyteuta possit præscriptioni dandi annum Canonem (si enim frustra præmississet qualiter præscriptiones circa obligationes annuas comparari debeant) non tamen propterea possit tendere, quod res quoad dominium præscriptum ad se pertineat, ex defectu scilicet possessionis, quam non habuit, ut dominus præscriptus, sed tantum ut Emphyteuta, qui interverteretur Domino possessio, & alienationem in eum, qui rem tanquam beram & propriam possideret, tunc eas ufucapio quoad dominium directum præderet, ut advertit Gloss. *in d. §. fin. v. duobus. & in l. 2. v. usurper. Cod. de præscript.*

*Quæritur I.* Quanto tempore immunitas à solvendis decimis præscribitur? Distinguitur, an præscriptio præcedatur contra Ecclesiam Parochialem, vel contra Ecclesiam aut Monasterium, vel contra privatum Clericum aut Laicum. In primo casu requiritur cum titulo 40. annorum spatium, & sine titulo tempus immemorabile, *cap. 1. de Præscript. in 6. in l. 1. do casu 40. anni etiam sine titulo sufficit.* & tertio, 10. cum titulo, & sine titulo juxta vulgata præscriptionis Jura. Antequam tamen in hac immunitatis, seu de quavis aliâ præscriptione *bonæ fidei* requiratur, *cap. fin. de Præscript.* ut scilicet immunitas



em præterens sine contumaciâ aut fraude  
 nullo errore ductus decimas hæcenus sol-  
 vere recusavit, puta quia agrum tanquam  
 communem à decimis emit, venditore privi-  
 legium vel compositionem cum Parocho fa-  
 ctam allegante, vel quia putativum privile-  
 gium habet, aut sui antecessores nunquam  
 in hominum memoriâ decimas persolve-  
 runt. Text. in l. fin. ff. Pro suo.

Quæritur II. An is, qui bonâ fide per  
 20. annos decimas Ecclesiæ non sol-  
 vit, si ex post factò ad solutionem decima-  
 rum condempnetur, teneatur, non tantum  
 decimas futuri, sed etiam præteriti tempo-  
 ris persolvere? Videtur quidem negativè re-  
 spondendum, cum passim inter DD. conve-  
 niat, bonæ fidei possessorem, à quo res pos-  
 sessa per sententiam évincitur, non teneri ad  
 restitutionem fructuum consumptorum. §.  
*quis à non Domino. 35. Inst. de Res. divis.*  
 neque extantium, quos bonâ fide per trien-  
 nium possedit, & consequenter usucepit.  
 Barth. in l. 4. §. fructus. ff. de Usucap. Reyger  
 in The. sauro Jur. v. si ucl. n. 57. Quod  
 autem præscriptio triennalis & quælibet  
 minor decennio etiam contra Ecclesiam pro-  
 cedat, communis est DD. in aut quas acti-  
 ones. C. de SS. Eccles.

Verum hac ratione dubitandi non obstan-  
 te, puto etiam decimas præteriti tempo-  
 ris restituendas esse, nisi respectu singulo-  
 rum annorum quadragenaria præscriptio in-  
 tervenit, etenim alia est ratio fructuum,  
 ex re aliena perceptorum, & alia decima-  
 rum, in fructibus præscribitur dominium  
 verum & irrevocabile, cum prius fuerint  
 revera alieni & tantum in quali seu revoca-  
 bile dominio possessoris, ad eum principa-  
 liter effectum, ut exclusâ actione in factum  
 possessor eos jure consumere potuerit. Harp.  
 in dicit. §. si quis à non Domino. n. 56. Et  
 1797. In decimis autem præscribitur obliga-  
 tioni, & actioni, tanquam in quibus Eccle-

sia necdum in sui præjudicium dominium  
 habuerit, sed actionem seu conditionem ex  
 canone Gl. in c. tua nobis h. t. Constat ve-  
 rò obligationes & actiones regulariter esse  
 perpetuas & durare usque ad 30. & contra  
 Ecclesias usque ad 40. annos Princip. Inst. de  
 Perpet. & temp. act. junct. l. omnes & l.  
 sicut. C. de Prescript. 30. annor. Neque in  
 decimis rectè applicatur illa regula: quòd  
 possessor bonæ fidei lucretur fructus: cum  
 decimæ respectu Parochi non se habeant per  
 modum accessorij & fructuum, sed ipsæ per  
 se principaliter sint in obligatione, sicut si  
 hæres frumentum defuncto mutuatum: ig-  
 narus mutui tanquam proprium consumle-  
 rit, non ideo minus ex mutuo tenebitur.

Sed nunquid verius est, quod docet Pa-  
 nor. in c. commissum, & in c. tua nobis. h.  
 t. n. 12. decimas ante solutionem esse in do-  
 minio Ecclesiæ propter tex. in c. moder-  
 amine causa. 16. q. 1. ubi vindicatio pro  
 decimis conceditur, quæ non nisi domino  
 competere solet. l. in rem. ff. de Res vind.  
 & arg. l. ut inter. C. de SS. Eccles. in qua  
 communiter notant Interpretes, quòd do-  
 minium in Ecclesiam etiam sine traditione  
 transferatur. Hanc sententiam Panor. pro-  
 cedere, in quantum est Ecclesiæ favorabilis,  
 ut scilicet possit decimas à tertio possessore vind-  
 dicare. c. cum non sit. & c. pastoralis. h. t.  
 ut bonis parochiani subhastatis in decimis  
 extantibus ante omnes privilegiatos credi-  
 tores ponatur. l. si ventri. §. in bonis. ff. de  
 Privil. Cred. non autem si exinde aliquod  
 præjudicium Ecclesiæ inferatur, si propte-  
 rea breviori præscriptione damnificetur, ne  
 quod in favorem Ecclesiæ est introductum,  
 in ejus odium retorqueatur. c. quòd ob gra-  
 tiam. de R. F. in 6.

Quemadmodum in simili pupillus (à 52  
 quo bonum est argumentum ad Ecclesiam,  
 cap. 1. de Ia integr. rest.) si absque  
 tutoris



tutoris autoritate mutuam det pecuniam, vel solvat debitori, manet quidem adhuc dominus pecunia mutuata vel soluta, & si extet, eam vindicare potest, *l. non omnis. 19. §. 1. ff. de Reb. cred. l. quod si 14. §. fin. ff. de Solut.* Sin autem pecunia consumpta fuerit, aut perierit penes accipientes, pupillus in sui præjudicium non censetur habuisse dominium, sed mutuam vel solutio conualescet, & conditionem in mutuo, vel liberationem in soluto operabitur, ob eandem scilicet causam, *ne quod in favorem &c.* Pariter Clericus minorennis in beneficiabilibus causis habetur pro majorennis, unde & in iis procuratorem constituere, vel ipsemet agere poterit. *cap. fin. de Judic. in 6.* Sed & hoc dum de favore ejus agitur. Quid ergo si inconsultâ facilitate ductus suum beneficium resignaverit, aune exemplo minorennum laicorum in integrum restituatur? Affirmativa magis recepta est ex eodem iterum fundamento, *ne quod in favorem.* Covar. *Var. Ref. lib. 1. c. 5. n. 3. Zoëf. ad tit. Decret. de in integr. rest. n. 4.*

54. *Quæritur* III. Qualiter immunitas à solvendis decimis per contractum acquiri possit? Quod per gratuitam & liberalem compositionem; item etiam pro re aut jure aliquo spirituali (v. g. si Religiosi obligati ad solvendas decimas pro immunitate se obligent ad faciendas conciones in Ecclesia parochiali) immunitas rectè acquiratur, satis colligitur *ex c. statuimus. &c. veniens.* 55 *de Transact.* ita tamen, ut nisi Superioris Auctoritas interveniat, talis contractus minimè obliget Parochum successorem. *d. c. veniens.* quamvis enim successor hereditatis factum sui defuncti præstare debeat, ex cuius persona lucrum sentit, & eum in eum omnes regulariter actiones passivè & activè transeant. *l. cum à matre. C. de Rei vind. l. ex qua persona. 149. & l. qui in jus. 177.*

*ff. de R. l. Successor* tamen in dignitate officio, cum omne suum jus non a defuncto, sed ab electione, institutione, vel consecratione Superioris habeat, regulariter non tenetur stare pacto sui antecessoris, si illud pactum non sit jam absolutum & expeditum (ut venditio, donatio &c. circa res immunitate alienabiles) sed habeat causam continuam, & etiam successorem obligare ad aliquid de præsentibus faciendum, ut in remissione decimarum futurum, in locatione rei Ecclesiasticæ similibus, nisi tale pactum nomine hereditatis scilicet cum consensu Superioris (vel in rebus Ecclesiasticis cum consensu Capituli) contractum sit. Covar. *Var. Ref. lib. 2. c. 1. n. 6. Gutier. Can. 99. lib. 1. c. 36.*

*Quæritur* IV. Quis in proposito nomine Superioris? Dissonant inter se *titula* in priori quæstione citata; in altero scopi, in altero Summi Pontificis auctoritas desideratur. Libenter dicentur, quos, de quibus *in d. c. veniens.* agitur, se exemptos, vel sub immediata jurisdictione Papæ, sed quia non habeo hujusmodi speciale fundamentum, ideo lateo quod pro concordatione dicit Panorm. *cap. statuimus.* nimirum distinguendum esse, an liberatio à decimis per contractum quærat in perpetuum vel tantum ad tempus? in primo casu, quia relaxatur jure communi & contractus induit speciem privilegij, requiretur consensus seu auctoritas Papalis, in altero autem casu Episcopi sufficere censet Panorm. *d. l. si contractus* fiat super jure decimandi dubio & converso. Licet autem *per d. c. veniens.* transactione (quæ tantum fieri potest in re dubia. *l. 1. ff. de Transact.*) requiretur consensus Papalis; nihilominus illius de transactione sine causa cogitatur.



videnti utilitate Ecclesie parochialis in-  
telligit Gl. in d. c. *statuimus*. Barb. in  
c. *veniens*. n. 3. Porro quod de Episcopo  
dicitur, de Abbatibus quoque sentien-  
tiam est circa Parochias suis Monasterijs  
suo jure incorporatas: quia ex communi  
DD. sententia per talem incorporationem,  
jurisdictionem quasi Episcopalem acquirunt,  
inter alia etiam auctoritatem in alienati-  
one rerum ad hujusmodi parochias perti-  
nentium interponere valeant. Pan. in d. c.  
*statuimus*. de *Transact.* n. 4. Innoc. in c.  
*statuimus*. in fine Gl. in Clem. 1. in v.  
propriet. de Reb. Ecclesie non alienand.  
Caus. de Jurisd. in exempt. pag. 1. q. 9. n.  
1. & pag. 4. q. 20.

Quæritur V. An immunitas à solvendis  
decimis pro pecunia vel alia re temporali ac-  
quiri possit? Negativa favet text. in c. *fin.*  
de *Rerum permutat.* eamque multi DD.  
sequuntur cum Henr. Canis. de *Decimis*.  
cap. 17. n. 18. Sed videtur mihi affirmativa  
magis probabiliter defendi posse hoc saltem  
casu, quod per contractum v. g. emptionis,  
qui initur super immunitate, censeantur  
decimæ, quatenus considerantur ut fructus  
posterum nascituri, & decimationi obno-  
xi in proprio agro emi seu acquiri. Etenim  
videre emptionem fructuum, qui nascituri  
sunt, text. est in l. *nec emptio*. §. ff. de *Con-  
tract. empt.* Item quod rem, quæ mea est,  
possim emere sub conditione, & in illum  
eventum, ubi mea esse desierit, aperte pro-  
bat: ex l. *existimo*. §. ff. *jam dicto tit.*  
unde recte advertit Barb. in d. c. *fin.* n. 2.  
Moneta de *Decimis*. c. 5. n. 130. quod in illo  
casu pecunia data sit pro *decimationibus*,  
id est jure decimandi in alienis fundis, non  
però pro immunitate & fructibus in pro-  
prio agro percipiendis.

Dices: saltem Parochus accipiendo pec-  
uniam pro immunitate vendet jus deciman-  
di. IN GEL IN DECRET. LIB. III.

di, quod in agro habuit, vendere autem jus  
decimandi, quod spirituale est, simonia  
censetur d. c. *fin.* n. Non esse proprie vendi-  
tionem juris decimandi, sed fructuum nasci-  
turosum, ut dictum. Si enim esset propria  
venditio juris decimandi, deberet id emptori  
acquiri, emptor autem non percipit fru-  
ctus tanquam decimator, sed tanquam Do-  
minus, & ut jam ab onere decimarum libe-  
ros, sicut superius etiam de præscribente  
immunitatem traditum.

Quæritur VI. Utrum pauperes, qui non  
plus colligunt ex fructibus, nisi quantum sibi  
& suæ familiæ sufficit ad alimentatio-  
nem, fiat immunes à solvendis decimis? Pro  
affirmativa, quam tenuit Melendus anti-  
quus Canonista apud Innoc. in c. *licet*. de  
*Cens.* facit, quod non videatur Ecclesia vel-  
le obligare pauperes ad dandas decimas, quæ  
jubet, ut Clerici pauperibus liberaliter sub-  
veniant, c. *aurum*. causa. 12. q. 1. E contra  
negativam communiter amplectuntur DD.  
cum Glois. fin. in c. *quia tua*. causa 12. q.  
1. Sylv. de *Dec.* n. 13. Rebuf. de *Decimis*. q.  
5. n. 14. eo quod decimæ solvendæ sint in-  
star debiti c. *Parochianos*. 14. h. t. in debi-  
to autem non habeatur paupertatis respec-  
tus, nisi postquam debitor *bonis cessit*, &  
propterea quod solvendæ decimas non tan-  
tum personæ, sed agri & fundi ipsi obligati  
censeantur c. *de terris*. 16. h. t. debeantur-  
que decimæ Deo in recognitionem univer-  
salis dominij, quod non tantum divites,  
sed & pauperes oportet recognoscere. U-  
tramque sententiam ita conciliandam esse  
puto, quod pauperes à solvendis decimis ipso  
jure quidem liberati non sint, debeat tamen  
ipsis remissio per Parochos fieri. Panorm.  
in c. *cum homines*. n. 5. h. t. Suar. de *Re-  
lig.* tom. 1. l. 1. c. 16. sub. n. 16.

Quæritur VII. pro Coronide hujus ma-  
tertiæ decimarum, quis in causa decimarum  
Sss s sit



lit Judex competens? Resp. Causam decimarum (si petitorio agatur) accenseri spiritualibus, *arg. d. c. fin. de Rerum permut. c. Parochianos. 14. & c. tua. 25. h. 1. ideoque regulariter ad Judicium Ecclesiasticum pertinere. d. c. tua. c. 2. de Judic. Dico: si petitorio agatur: nam si solum agatur possessorio judicio, & v. g. Parochus, vel alius Ecclesiasticus conveniat Laicum interdico adipiscende, retinende, vel recuperande possessionis, aut queratur, an decimæ sine fraude & integræ solutæ sint? &c. plurimorum est opinio hanc cognitionem esse mixti fori, & etiam ad Laicum Judicem pertinere *arg. c. 2. de Jurejur. in 6. junct. c. ult. de Foro comp. in 6. ubi executio juramenti (quod utique spirituale est) ad utrumque Judicem pertinet, diversa enim est possessio à proprietate. l. naturaliter. 12. §. 1. ff. de Acquir. poss. Henr. Canif. de Decim. c. 18. n. 13. Idem est, si ex contractu actio intenterur, quæ non tam jus decimandi, quam ipsos fructus concernat, v. g. pro mercede locationis, vel pretio emptionis solvendo &c. Si tamen contra Ecclesiam vel Ecclesiasticum agatur possessorio, vel aliâ actione tantum Ecclesiasticus Judex erit. c. si diligenti. de Foro comp.**

Quid si Laicus contra Laicum agat petitorio judicio super decimis ante Concil. Lat. vel per privilegium acquisitis, & actor decimas ab altero possessas titulo hereditatis, legati, empti &c. ad se pertinere contendat? *¶* Non videri improbable, tales decimas præsertim consuetudine accedente censeri inter alias res patrimoniales Laici, quæ Judicio seculari subjacent; dummodo non simul involvatur quæstio tangens radicem juris decimandi ex SS. Canonibus dependentem, veluti an privilegium, infusio, vel alienatio Jure Canonico substituerit, articulus à Judice Ecclesiastico decidendus foret, *arg. c. tuam. de Ord. cogn.*

§. IV.

## De Primitiis &amp; Oblationibus

SUMMARIÆ.

60. Differentia inter Decimas, Primitias, & Oblationes.
61. Quid debeatur nomine Primitiarum.
62. Primitiæ possunt abrogari per consuetudinem.
63. Ex communi sententiâ non est præceptum dandi oblaciones.
64. In actibus mera voluntatis non inducitur ius.
65. Quo fundamento procedat consecratio oblaciones.
66. Etiam stante consuetudine non peccat, qui dolo omittit facere oblaciones.
67. Parochianis non faciendis oblaciones necesse Parochus negare Sacramenta.
68. Regulariter oblaciones intra fines Parochie pertinent ad parochum.
69. Oblaciones factæ in Ecclesia Regularium pertinent ad Regulares, de sine aliis tantum ad Parochum portio canonica.

**I**nter DECIMAS, PRIMITIAS, & OBLATIONES, hanc consistit differentiam, quod Decimæ singulis annis recognitionem universalis Domini de omnibus fructibus, Primitiæ tantum decimarum primis fructibus Novalium agrorum, & animalium in signum gratitudinis erga Deum, Oblaciones sine determinatione temporis, qualitatis aut quantitatis ex devotionis perfolvantur.

Discussâ materiâ Decimarum circumscribitur & Oblaciones.

*Quæritur* I. An nomine Primitiarum omnes Primi fructus debeantur? *¶* Primitiarum nomine in fructibus agrorum tantum portionem aliquam, quæ quadragesimam partem ipsorum fructuum statuat, in animalibus vero non ipsum progeneritum in natura, sed de ejus rebus quadragesimam vel sexagesimam partem juxta locorum consuetudinem perhibendam esse. Vext. & Gl. inc. 2. h. tit. *Quæritur*



*Quæritur II.* An Primitiæ per contrariam consuetudinem abrogari possint? R. Affirmative, ita enim vix alicubi videmus primitias exsolvi, & quamvis primitiæ debeantur ex præcepto, tamen hoc præceptum in nova lege non esse Juris Divini probabilius existimo, quemadmodum supra de præcepto solvendi decimas dictum est. Neque obstat, quod primitiæ debeantur ex gratitudine erga Deum, gratitudo autem consuetudine tolli non possit; nam respondetur, quod quidem gratitudo in genere (id est, ut aliquid non teneatur esse gratus erga Deum) nunquam nullâ ratione tolli possit, in specie autem, ut ex causa gratitudinis præcisè hoc vel illud solvi debeat, non apparet, cur tolli nequeat, possunt enim homines per preces aut alia pietatis opera suam erga Deum gratitudinem demonstrare.

*Quæritur III.* An sit præceptum aliquod, ex quo Parochiani cogantur certis temporibus oblationes facere? Difficultatem movet *cap. omnis Christianus. 69. de Consec. dist. 1.* ubi hæc verba leguntur: *Omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus pro Moysen dixit, non apparebis in conspectu meo vacuus. Etenim in Collectis SS. Patrum liquidò apparet, quod omnes Christiani offerre aliquid Deo ex usu Sanctorum Patrum debent, &c.* Verum communis est sententia, nullum esse præceptum de oblationibus faciendis, imò de ratione oblationes esse, ut sit spontanea juxta illud *Exodi: Ab omni homine, qui offert ultionem, accipietis eas.* Textum verò in *d. c. omnis Christianus.* cum *Glof. DD.* intelligunt procedere in casu, quo Parochus congruam sustentationem ex decimis non haberet. *Pan. ad Rub. de Parochiis. n. 3. Gutierrez Canon. 99. lib. 2. §. 21. n. 130. & seq.* Ego quid in hac quæ-

stione sententiam, ex resolutione sequentis quæstionis apparebit.

*Quæritur IV.* Utram per consuetudinem obligari possint Parochiani ad præstandas certas oblationes? In Affirmativam passim conveniunt *DD. arg. c. ad Ap. st. licam. 42. de Simonia.* Sed videtur non leviter obflare generalis doctrina, quam tradunt *Interpp. in c. Abbate. de V. S. & in l. 2. ff. de Via pub.* quòd in actibus meræ voluntatis non introducatur consuetudo, neque præscriptio. Respondet quidem *Gutierrez Canon. 99. lib. 2. c. 21. n. 144.* hanc doctrinam fallere, quando de favore Ecclesiæ agitur; quæ tamen responsio non videtur in Jure aliquod solidum fundamentum habere, neque probatur in *c. veniens. 10. de Testib.* quod allegat *Gutier.* in quo licet dicatur, quòd Parochiani *consueverint* vinum beneficario dare, non tamen ibi exprimitur, qualiter hæc consuetudo introducta sit, ex pacto, vel propter necessariam sustentationem Parochi, &c.

Quare puto hanc difficultatem aliter solvendam esse, & ut liberè dicam, quod sententio, ad summum concedo, oblationes quoad quantitatem & qualitatem esse meræ facultatis, in genere autem & quoad existimò habere aliquod principium obligationis ex Jure Divino *ex c. 23. Exodi* acceptum in nova lege per usum SS. Patrum, ut *ex d. c. omnis Christianus. dist. 1. de Consec. satis* apparet. Enim vero mihi planè persuadeo autoritate text. nimis clari in *c. omnis Christianus.* olim in Ecclesia fuisse generalem usum per illum Canonem confirmatum, ut fideles certis saltem anniversary festivitibus inter Missarum solennia oblationes facerent: quare si in aliquo loco fideles id ipsum etiam hodie observent, videntur vel illum Canonem ab antiquo retinuisse, vel de novo in usum deduxisse.



Quod verò Gl. *citatum Canonem* interpretetur procedere supposita necessitate Parochi; hanc interpretationem verbis textus generaliter loquentis non correspondere, & propterea *misericordem* esse, notat aliqua glossella marginalis superaddita. Haud quidem diffiteor, quin Parochiani compelli possint ad faciendas oblationes Parocho, si aliunde congruam sustentationem non habeat, id tamen non probatur, nec dicitur in illo text. *c. omnis Christian.* sed potius evincitur ex principio Juris Divini, & Naturalis, ut is, qui servit Altari, vivat de Altari, &c.

*Dices*: si saltem quoad *quantitatem* & *qualitatem* oblationes sunt mere voluntatis, quomodo ergo per consuetudinem introduci potest, ut Parochiani teneantur hoc & non aliud offerre, v. g. certam quantitatem cereæ, certum numerum ovorum, &c. *ꝛ*. Si tales oblationes sint valde ab antiquo fieri solitæ, & Parochus caeteroquin nullas percipit decimas *minutas*, planè credibile est, quòd ejusmodi oblationes nec quoad *quantitatem* & *qualitatem* sint *mere voluntatis*, sed sint surrogatæ in locum decimarum *minutarum* arg. eorum, quæ *supra de Sepulturis. q. 12. vers. iv. Cum decima.* diximus, & oblationes successisse in locum *primitiarum* usu abrogatarum censet Rebuf. *de Decim. q. 1. n. 25.* Quòd si autem Parochus simul percipiat decimas *minutas*, vel non percipiat quidem, prædictæ tamen oblationes in certa specie primitivè ante decennium v. g. inceperint fieri, censeo puncto Juris esse conformius, in ijs non aliter induci præscriptionem, vel consuetudinem, quàm si Parochianis aliquando ab illis oblationibus cessare volentibus Parochus bonâ fide ( ductus sententiâ Gutierrez *supra n. 64. relatâ* ) contradixerit, & ita Parochianos huic contradictioni acquiescentes in putativa obligatione & se in possessione hujus juris perpetuò percipiendi certas obla-

tionem constituerit, per ea, quæ docet Gl. *l. quæ luminibus. ff. de Servit. uti prædictor. Arnold. Rath. in Tract. de Usur. l. 4. ass. 5.* Cæterum circa hanc questionem adhuc notari potest, quòd dicit *Syrus. de c. 1. n. 4.* oblationes ratione consuetudinis esse in præcepto, quomodo est ipsa consuetudo, scilicet quòd offerat major pars parochiani, non autem semper singuli de populo, sed solum pro majori parte solentur, unde non erit alicui mortale, si oblationes nonnunquam intermittat.

*Queritur V.* An si Parochiani per consuetudinem obligati ad faciendas oblationes, aliquando recusent eas facere, Parocho propriâ autoritate sine iussu Episcopi à Divinis Officijs & Sacramentorum administratione cessare. *ꝛ*. Negatur, quòd sæpius ejusmodi consuetudines recitantur causâ cognitionem, an legitime ductæ sint, & Parochus non debeat quod in propriâ causa: tum etiam & proximè, quòd talis cessatio à Divinis habere aliquam speciem simoniacæ, quia Parochus tantum vellet Divina propriam cunctiam & oblationes administrare, *cum in Ecclesia. 6. de Simon. Guet. 21. num. 152.*

*Queritur VI.* Cujus sint oblationes non sunt immediate ipsi Parocho, sed alteri Sacerdoti celebranti, vel certe ipsi imagini, aut in speciali quadam Cappella. Nisi offerentes aliud intenderint, aut consuetudine & præscriptione aliud interdictum sit, omnes oblationes intra fines cujus Parochiæ factæ censentur esse jure Parochiali & pertinere ad Parochum, *c. pastoralis. 28. c. c. quoniam. 15. de Pan. in Rub. de Paroch. n. 4. Zecchi. ubi xi Ep. p. 1. v. Parochia. vers. ad quoniam & communiter alij.*

*Notanter autem dixi: nisi offerentes*



